

Delavstvo v jugoslovenski politiki.

(Iz predavanja dr. Žerjava na I. socialni anketi «Unije» dne 10. maja 1923.)

Konec.

Pri zadnjih volitvah je delavstvo v Sloveniji v veliki večini poklonilo svoje zaupanje klerikalni stranki. To se more razlagati le kot posledica razočaranja nad komunizmom, kojega gesla je zlorabila duhovščina zase, da si vsakdo vé, da je katoliška cerkev bila in bo vedno zaščitnica reakcije. Demokrate so razkričali kakor nasprotnike delavstva, da si nihče ne more tajiti, da so le oni kaj storili zanj in da bi brez njih ne bilo ne zakona o zavarovanju delavcev, ne o zaščiti delavcev in bi reakcija zatrla vse socialne naprave. In vendar mora vsak delavec uvideti, da je **avtonomizem največja nevarnost za slovensko delavstvo.**

Klerikalci trdijo, da bi Slovenija, če bi bila država zase, dala delavcu boljše socialne zakone nego skupna država. Ne more se reči, da to stoji, kajti klerikalna stranka je nezanesljiva in lahko jutri, če ji kaže udariti po delavstvu, nastopi proti njemu. Tudi bi prikrojila zakone tako, da bi delavski zavodi bili pod komando njenih eksponentov. Denimo pa, da bi bili pogoji socialnega varstva in zavarovanja le za malenkost dražji v Sloveniji nego na Hrvaškem ali v Srbiji. Ko se ustanovljajo nove industrije in gre kapitalu za rento, bodo take razlike odločale, da se industrije naselijo tam, kjer bo za kapital cenejše.

Primer za to že doživljamo. V Ljubljani imamo hude doklade na družbe, ki polagajo javno račune. Kratkovidneži pravijo, da je prav tako, naj plačujejo. Zdaj pa družbe beže v Zagreb, kjer je davek manjši in tako Zagreb raste, Ljubljana pa izgublja zaslužek. Nova podjetja in to je zaslužek za delavca, večja ponudba za delovno moč beži drugam. Iste posledice bi imela avtonomija, če bi hoteli dati delavcu v Sloveniji več varstva, kakor ga bo dala n. pr. Radićeva kmetska politika in Srbija.

Mi mislimo, da se imajo socialnopolitični zakoni in uprava **enotno voditi v vsej državi.** To bo prineslo največ koristi Sloveniji, kjer je delavec razmeroma najbolj kvalificiran.

Delavec ima torej interes, da **pobija avtonomizem.** Če bo delavstvo stavilo svojo bodočnost na klerikalno karto, se bo bridko varalo. Kajti cerkev in cerkvena hierarhija je nazadnje še vedno šla s kapitalom in v odločilnem hipu pustila na cedilu vsak napredni in socialni pokret.

Tembolj nam je na tem, da prepričamo delavstvo, da je čisto po krivem nezaupno proti JDS., ki ga sprejme kot ravnopravno moč, za katero se poteguje tudi z narodnega stališča, odklanjajoč uvoz tujih delavcev in zahtevajoč izgon tujcev, ki na-

šemu delavcu jemljejo kruh. Pridruženje delavstva JDS. mu bo dalo tudi možnost v večji meri udeleževati se na prosvetnem, in sicer duševnem polju, skupaj z ostalimi pristaši.

Naročanje na naše liste, zlasti na «Jutro», jim bo odprlo pot do večje politične in splošne izobrazbe.

Zategadelj smatramo za utemeljene sledeče zaključke:

1.) Ako hoče delavstvo v Jugoslaviji doseči večji politični vpliv in ga izkoristiti za svoje razredne težnje, naj se organizira v strokovnem oziru samostojno, **v političnem pa naj se pridruži stranki,** ki s svojo organizacijo sega preko vseh pokrajin in slojev in je po svojem programu in po izkazanih uspehih in zaslugah za delavstvo zato **najbližja,** t. j. JDS.

2.) Delavstvo odločno odklanja vsako duševno podložništvo napram klerikalizmu, sodeluj v kulturnem oziru zlasti v vseh prosvetnih, telovadnih, zdravstvenih, dobrodelnih in drugih nepolitičnih organizacijah z drugimi naprednimi sloji, stoječ odločno na naprednem in svobodomiselnem stališču, katero naj posebno širi med kmetskimi ljudstvom v svoji okolici.

3.) Delavstvo odkloni vsako hujskanje zoper državo in druge plemene našega naroda. Proti ideji federacije ali avtonomizma poudarja svoj interes na enotni državi z enotno, decentralizirano socialno politično upravo in enotnim zakonodavstvom. Delavstvo zahteva, da se domačinom daje prednost na delu na domačih tleh.

Novi davki — nova draginja.

Človek je potrpežljiv. Potrpežlivejši od živali. In tudi silno pozabljiv je človek. Te človekove lastnosti pa politične stranke na prav grd način izrabljajo.

V Beograd se vozi sem in tja 24 poslanec naše klerikalne stranke. Med potjo se večasih ustavljajo tudi v Zagrebu, da se nekoliko pozabavajo v družbi Radića in da z njim vred pogruntajo nova sredstva, kako bi to ubogo državo potlačili v še večji nered in neurejenost.

Vsi se prav dobro spominjamo, kako bojevito in samozavestno so klerikalci pri nas vodili volilni boj. Z obljubami so razmetavali, kakor pijanec s psokami nad gostilničarjem, ki ne da pijače. Vsi se tudi še prav dobro spominjamo, kako so klerikalci takoj po volitvah stopili v stik z gospodom Radićem, ki rešuje ubogi hrvaški narod na način, ki je vreden vsega prokletstva. Vsa ta zveza je imela edini namen omogočiti samoradikalno vladno. Kdor je dal vladi življenje, je tudi odgovoren za njeno delo in nima prav nobenega razloga od sebe odvrčati soodgovornost za tako delo. — V Koroščevih in Radićevih rokah je bilo, da onemogočijo samoradikalno vladno g. Pašića. Ker tega nista storila, se nam vzbuja upravičena domneva, da samo radi-

kalni vladi brez nevarnosti za koristi državljanov zaupata vodstvo države.

V Beogradu se razpravlja o novih težkih davkih, ki naj ležejo na prebivalstvo države. — Davki so silno neprijetna stvar in najboljše odreže tisti, ki na novih davkih ne nosi nikake soodgovornosti. Ljudska jeza ne more biti naperjena proti njemu in se zaganja le v tistega, o katerem ve, da je take davke zakrivil. To naši klerikalci prav dobro vedo, zato skušajo z vsemi mogočimi lažmi že takoj sedaj sebe kazati v angeljsko nedolžni obleki. Oodgovornosti naši klerikalci ne marajo nositi. Saj bi bilo to tudi silno neprijetno, ker bi vsi njih volilci na mah uvideli, da so jih klerikalci z njih obljubami prav nesramno ogoljufali. Obljubovali so avtonomijo in zahtevali, da iz Slovenije ne sme v Beograd niti vinar. Če bi pa ljudstvo sedaj videlo, da so klerikalci omogočili celo povišanje davkov, da bo torej Slovenija v skupno državno blagajno plačevala še znatno več, potem bi bilo pri prihodnjih volitvah konec klerikalne slave. To naši klerikalci slutijo. In zato se trudijo dokazati, da oni ne nosijo soodgovornosti. To dokazovanje pa se jim noče posrečiti in ne najdejo ljudi, ki bi njih lepemu opravičevanju verjeli. Vsak razsoden človek uvidi, da bi klerikalci s svojo aktivno in stvarno politiko prav lahko prepričali tako ogromno povišanje davkov, saj so vendar tihi zavezniki vlade in od zaveznika se more marsikaj doseči. Toda klerikalci te volje nimajo. Tudi zmožnosti nimajo in se oni raje prepirajo o tem ali so imeli stari podonavski Slovani sive ali rdeče lase. Kaj nas to briga! Briga nas le draginja in visoki davki, ki povzročajo draginjo.

Ako bi klerikalci delali na ureditvi notranjih razmer in skušali z vztrajnim in dobro premišljenim delom dvigniti notranjo vrednost našega denarja, bi nobena vlada ne upala priti s povišanjem davkov. Klerikalci pa tako koristno delo sovražijo in raje pitajo naše potrpežljivo ljudstvo s preprirom ali je človek ob bregovih Sotle na slovensko-hrvaški meji Slovenec ali Hrvat.

Novi davki pomenijo nov val draginje. Industrijska podjetja bodo zvišek davkov krila z zvišanimi cenami, delavci bodo upravičeno morali dobiti višje mezde in plače, kmet bo živila nosil na trg za višjo ceno. Mesto da bi se naše vsakdanje življenje umirjevalo in bi iz naših bornih stanovanj izginil strah za vsakdanji kruh, pa nas ljudje, katerim je slovenski narod zapeljan in omamljen po brezmejnih demagogiji in obljubah, dal ob volitvah svoje glasove, mečejo v prepad, iz katerega ne vidimo izhoda.

Človek je res potrpežljiv. Štiri leta že poslušamo ogabno lajno o avtonomiji in raznih drugih neumnostih in ni človeka, ki bi dvignil ljudstvo na odpor proti taki politiki, ki niti za košček kruha vsa štiri leta ni koristila. Pregovor pravi: Kdor ne dela, naj tudi ne je. Mi bi rekli: Kdor za ljudstvo ne dela koristne in uspešne politike, ta naj tudi ne uživa ljudskega zaupanja. Prepričani smo, da ljudstvo vso klerikalno in separatistično politiko obsoja, ker je ta politika kriva vedno bolj

neugodnih razmer in da bo prišel čas, ko bo ljudstvo reklo: Tisti, ki vodijo politiko naroda, morajo delati narodno politiko, ne pa politiko lastnih osebnih koristi.

Delavstvo je poklicano, da prevzame velik del vloge v boju za ozdravitev naših žalostnih razmer. Naše delavstvo bo to svojo dolžnost tudi izpolnilo, kajti konec je dni gledanja in samo mirnega opazovanja.

Delavstvo in demokratska stranka.

Po vseh kulturnih in modernih državah, kjer vlada načelo parlamentarizma pri upravljanju države, so nastale stranke, ki izkušajo ustvariti med posameznimi stanovi harmonijo in možnost skupnega uspešnega delovanja in življenja. Nasproti sindikalizmu, poleg tako zvanih razrednih strank, ki zastopajo stališče gotove kaste in ki v svojem slepem stremljenju po lastnem blagostanju podirajo temeljne zakone skupnega življenja, so nastopile tudi stranke, ki poznajo potrebo in možnost življenja prav vseh stanov. K tej vrsti prištevamo po vsej pravici tudi demokratsko stranko, ki mora premagati sicer baš zaradi svojega širokogrudnega stališča mnoge ovire, a bo končno uvidevnim vendarle morala in mogla nuditi varno zatočišče zdravega skupnega državnega življenja. Kakor je vsaka tovarišija brez blagohotnega popuščanja med seboj nemogoča, prav tako je izključena možnost srečnega gospodarskega, kulturnega in političnega življenja in razvoja tam, kjer hoče igrati prvo vijolino ali neomejno gospodariti ena stan nad drugim! Tega se moderno demokratsko misleča javnost zaveda, do tega prepričanja prihajajo polagoma vsi stanovi, ki tvorijo prebivalstvo naše države, tega so se zavedali prav posebno tisti, ki so polagali temelje in smernice delu na demokratskem principu. V programu, ki ga je sprejel strankin kongres v Beogradu oktobra 1921. je rečeno v IV. oddelku: «Demokratska stranka je mnenja, da spada v delokrog njenega prizadevanja za okrepitev malega človeka in za stvarjanje zavedne in gospodarsko nezavisne politično in družabno vzgojene demokracije tudi **reguliranje delavskega položaja**. Primerno temu naziranju glede celokupnega problema ohranitve demokracije v njenih temeljih hoče Demokratska stranka izvesti, da se

tudi delavcem osigura tista gospodarska nezavisnost, ono osebno in družinsko stališče, ki ga zahteva stranka za osiguranje položaja, tako za kmetovalca kot za male posestnike. Ker tega ni mogoče doseči na isti osnovi kakor za kmetovalce, je treba izvesti posebno zaščitno zakonodajo, s katero se osigura delavstvu pravična udeležba pri dobičku produktivnega dela, regulira vprašanje o zavarovanju za primer bolezni, starosti in invalidnosti, brezposelnosti in s katero se nudi jamstvo za obstanek in razvoj delavca in njegove družine, ne da bi se s tem odvzela pobuda za produktivno delo.»

Iz navedenega jasno sledi, da je že v bistvu demokratske misli zapopadena težnja po druženju vseh stanov v sodelujočo enoto. Treba je, da si vzgojimo razumne pristaše, ki bodo zmožni kot svobodni državljani soodločevati pri upravljanju države, ki bodo ne le hoteli izkoriščati, ampak predvsem tudi smotreno delati za dosego čim prejšnje notranje konsolidacije. V tem pravcu izvršen preokret v mišljenju naših ljudi bo mnogo pripomogel k pravemu razumevanju demokracije in istočasno pokazal, da je sodelovanje vseh stanov ene države v eni politični stranki ne le možno, ampak neobhodno potrebno, ako hočemo dvigniti gospodarsko blagostanje in resničen kulturni napredek.

Nasprotniki demokratske stranke z vsem svojim kričanjem ne bodo spravili s sveta dejstva, da je demokratska stranka v naši državi tudi za delavstvo in malega človeka sploh med vsemi največ storila. Da ni mogla še več, so krive tako zvane «razredne» stranke, ki so samo podirale in hujskale stan proti stanu.

Sramota klerikalne sleparije.

V masah je bilo zapeljano ljudstvo od klerikalnih sleparjev, da je dalo glasove za klerikalno stranko. Niti v Avstriji, kjer so uživali klerikalci vso podporo in naklonjenost vlade in cesarja, ni bilo mogoče rimskim hlapcem, da bi želi take številne uspehe za svoje sleparstvo. Dočim so se ob prevratu tresli strahu in je nekatere klerikalne kolovodje zadela kap, drugi so se obesili, tretji so pobegnili v tujino, so se v zadnjem času začutili zopet varni njihovi bratci. Z naslodo je gledal ves klerikalni generalštab na raz-

pad komunistične stranke in razsulo vseh socialističnih organizacij. Kakor jastrebi na mrhovino se je vrgla klerikalna drhal na zbegane množice, ki so bile zapeljane po sindikalnih geslih raznih pridigarjev «diktature proletarijata», da jim natrosi novega političnega peska «avtonomije» v oči. V razpoloženju, ki je vladalo po prvem razočaranju med delavskimi masami, so bila ugodna tla za novo prevaro. Sovraštvo proti državi je bilo v precejšnji meri vcepljeno prevaranim že od komunističnih in vseh vrst socialističnih sleparjev. Zato ni bilo težko zvabiti žrtev političnega sleparstva k novemu izrazu sovraštva proti državi. Voditelje komunistov in socialistov so klerikalci podkupili z raznimi koriti in večjimi ali manjšimi gmotnimi žrtvami, večino armade teh generalov dezertirjev pa so ujeli klerikalci na lim avtonomistične demagogije in sovraštva. Glavobol se bliža!

Namesto da bi se bili vsaj nekoliko stregnili, so vsled napuha svojega uspeha klerikalci šli v družbo Radića. Istočasno pa so si od njega izposlovali dovoljenje, da smejo v skupščino: sedeti na dveh stolih! Nadvse značilno je ponašanje klerikalcev v skupščini. Pravijo, da so v opoziciji, pa glasujejo dosledno z radikalci. Za svoje prijatelje in tovariše imajo muslimane (Turke), pa hočejo biti stebri rimskokatoliške vere in cerkve. Da bi opozicijska stranka podpirala v parlamentu vladno stranko in branila vladno, kaj takega se nikjer na svetu ne godi. Radi bi klerikalci prikrili, da so vladna stranka, pa se jim ne posreči. Pašić jih bo prisilil, da se umaknejo z enega stola, ali z vladnega ali z Radićevega. Ker je klerikalcem eno kot drugo težko in bridko — se jim bo zgodilo najbrže, da bodo sfrčali z obeh na tla. Izdajalcev in lomiteljev pogodb se tudi v političnem življenju otrešajo vsi, kadar jih več ne potrebujejo. Tudi klerikalna režimlja bo žela svoje plačilo. —

Strokovno gibanje.

V **mezdnem gibanju** se nahaja delavstvo tovarne za dušik v Rušah in cementne tovarne v Mojstrani. Nadalje se nahaja v mezdnem gibanju delavstvo (kovinarji) Kranjske industrijske družbe. Vsem, ki so brez dela, svetujemo, naj ne iščejo dela v teh obratih.

Kovinarski štrajk v Subotici še vedno traja, vendar je štrajk sedaj zelo otežkočen, ker so

Podlistek.

R. S.:

Resnica in sanje.

(Iz zapiskov srečnega človeka.)

VII.

Zadnje sanje! Najlepše izmed vseh! Zakaj niso bile resnica? Sicer je pa zame skoro vseeno; saj ne vem, ali je lepša resnica, nego so sanje, ali so lepše sanje, nego je resnica!

Hitro sem stopal po široki beli cesti skozi prijazno vasico. Klanec, dolg in strm, je bil za mano, na levi in na desni so se vrstile bele hišice. Že je stala pred mano ponosna, zidana stavba, enonadstropna zgradba, z opeko krita, tik ob cesti, največja hiša v vasi — hiša mojega očeta... Tam na vzhodni strani se vzpenja po beli steni stara brajda do strehe in še čez, pod njo sameva majhen vrtič, z rožami zasajen; na oni strani prostornega dvorišča: mogočna gospodarska poslopja — potem sadni vrt, širok in dolg —

in zelen travnik, daleč tja doli med njive segajoč.

Hotel sem stopiti v hišo, pa sem pogledal po cesti naprej in tam na koncu ponosnih smrek v živi meji ob sadnem vrtu, kjer se cepi od glavne ceste prvi kolovoz na desno — tam sem zagledal njo, v elegantni svileni obleki, čakajočo in ozirajočo se tja preko ravnega polja... Sedaj nisem videl ne sestriče, ki je prilivala nageljčkom na oknu v prvem nadstropju, ne matere, ki je trgala rože na vrtu, ne očeta, ne brata, ki sta prikorčila preko dvorišča — hitel sem naprej in že sem stal pred njo...

«Kaj pa vi tukaj delate, gospodična? Tukaj v naši vasi?» Obrnila se je proti meni, zardela v lice in rekla: «Nič, čakala sem na svojega prijatelja, ki je imel tu mimo priti. Toda zdí se mi, da ga ne bo! Dolgo, predolgo sem že čakala. Sedaj grem pa rajša kar z vami, ako vam je prav!»

Ostala sva še nekaj časa na mestu. Pokazal sem ji vse, kar sem poznal in kar sem ljubil od svojega detinstva.

«Poglejte, gospodična, to živo mejo pred seboj! Ob tej meji sem trgal vijolice, ko sem bil še otrok — ko še nisem vedel, da bom nekoč zagledal ob njej najlepšo vijolico sveta.»

Prijela me je pod pazduho in odkorakala sva po vasi kot na zapoved. Ponosno sem stopal poleg nje in se oziral okoli, kot bi hotel zaklicati staršem in bratom in sestram in sosedom — vsem in vsakemu posebej: «Poglejte najlepšega angela na svetu, pogledite kraljico mojega srca! Povejte mi, ali nisem srečen?»

In sosedje so začudeno gledali za nama, midva pa sva stopala naprej. Zavila sva na desno, zadnja hiša je bila za nama, rožnato cvetoči grmi so se sklanjali ob poti, dospela sva do prvih njiv. Tu pa sva se zopet ustavila. Ona je hotela tako. Kot bi trenil, se me je oklenila z belimi rokami in me začela obšipati z vročimi poljubi. Zraven pa je nekaj mrmrala o ljubezni in sreči...

* * *

Živahno je bilo vrvenje na ljubljanskem kolodvoru. Komaj sem se preril skozi mno-

se našli delavci (zahrbtneži delavstva in prilizovalci kapitalizma) in šli nekateri že celo na delo. Ni jih dosti, ali vendar štrajk je dobil sedaj čisto drugo smer.

Tržič. V čevljarški industriji Maly, Demberger in Kozina se je bati krize. Pomanjkanje dela, preti brezposelnost.

Stavka mornarjev. V četrtek, dne 21. t. m., se je začela stavka na vseh ladjah Jadranske plovitve v dalmatinskem in hrvatskem Primorju. Mnogo gostov, ki so hoteli potovati na jug, ni dobilo prostora in ni vedelo, kam naj se obrne. Lastniki ladij se pogajajo z mornarji in kapitani. Vsem, ki so člani «Saveza Pomoraca», je bila na vseh ladjah odpovedana služba. Ljudstvo je na strani mornarjev in kapitanov, ki so tako bedno plačani, da jim ni mogoče vzdrževati svojih obitelji. Mornarji imajo mesečne plače do 500 dinarjev, kapitani pa do 1200 dinarjev, a si morajo svojo službeno obleko nabavljati sami. Lastniki ladij so pred kratkim silno povišali cene za prevoz potnikov in blaga, o zahtevah svojih nameščencev pa nočejo ničesar slišati. Vsi znaki kažejo, da bo stavka dolgo trpela. Sedaj se je stavki pridružilo tudi osebje trgovskih ladij. V vseh lukah stoji narod na strani stavkujočih mornarjev in zlasti v Bakru ter Crikvenici je občinstvo priredilo v prilog mornarjem pravcate manifestacije. — Iz Splita javljajo, da je došel te dni tjakaj parobrod «Vardar» iz Trsta. Moštvo se je priključilo pokretu mornarjev.

Stavka tiskarjev v Novem Sadu. V Novem Sadu so v ponedeljek stopili tiskarji v stavko in radi tega ne izhaja noben list. Tiskarji zahtevajo tedenski povišek v znesku 22 dinarjev, ki jim pripada po tarifu, v kar pa lastniki tiskarn nočejo privoliti.

Dopisi.

Iz Kranja se nam poroča, da vladajo v tamkajšnji Pollakovi tovarni jako čudne razmere, ki se popolnoma nič ne vjemajo s krščansko ljubeznijo do bližnjega. V tej tovarni se kar tebi nič meni nič odpušča delavec iz službe. Pred nedavnim časom je omenjeni tovarnar postavil kar 15 delavcev na cesto in jim s tem krutim dejanjem uničil na en mah eksistenco. Sedaj pa vprašamo g. Pollaka, kaj naj ti reveži začno, kam naj se obrnejo za delom in zaslužkom, ko že itak vlada vse-

povsod brezposelnost? Ali se mu isti nič ne smilijo? Ali nič ne pomisli, da se bo moral zagovarjati enkrat pred božjo sodbo za to vnebovpijočo krivico in kako bo odgovarjal. Ni pa še samo to, temveč v tej tovarni se zvišava pristojbina za nekak pokojninski sklad kar enostavno brez soglasja delavstva in je že sedaj dosegla višino od 1—3 % od celotne plače. Seveda če bo šlo to še tako dalje, zna doseči 5 % in še več. To glasovanje za povišanje se vrši zelo enostavno. Ena izmed gospodičen iz pisarne pride v delavnico ter vpraša prvega delavca, na katerega naleti, če je zadovoljen s povišanjem. Dobivši dovoljen odgovor, se poda nazaj v pisarno in izjavi, da je delavstvo zadovoljno s predlogom, kljub temu, da je mogoče samo par delavcev zadovoljnih, a pretežna večina ne, se omenjeni prispevek poviša. Večkrat se je to in pa še marsikaj drugega dogodilo po inicijativi nekega Brezjarja, poprejšnjega delavca, sedanjega mojstra. Značilno je pri tem, da taki ljudje, ki so se pred svojim povišanjem istotako kot oni drugi pehali za vsakdanji kruh, kar naenkrat pozabili na vse, kar so prestali, ter postanejo najzvestejši služabniki in celo prijatelji zatiralcev delavstva.

Z Bleda. Ni čuda, da je pri nas delavstvo v vseh ozirih zapuščeno, saj tudi ni stanovsko organizirano. Do pred kratkim jih je bilo nekaj organiziranih v NSZ., sedaj so se pa nekateri organizirali v JSDS. Kaj pomeni za delavca biti organiziran v teh dveh organizacijah, to mislim, da ni potreba obširneje razlagati. Da one potrebujejo od delavstva denar in denar, da si potem lahko kujejo zase kapital. Da bi se brigale v resnici za delavstvo, to so že davno pozabile. Ker pa je položaj delavca tako obupen, da dalje ne gre, je nujno potrebno, da se organiziramo v organizaciji, ki je samo stanovska in v kateri nam je pomoč tudi zagotovljena. Takšna organizacija pa je S. S. D. U., kjer ima vsak član pravico, da odločuje in kjer se bo s skupnim delom dalo marsikaj doseči. Brez odlašanja naj torej pristopi vsak zaveden delavec k S. S. D. U., ki bo v najkrajšem času ustanovila podružnico in priredila shod, na katerem ne sme manjkati noben delavec trpin.

Iz Loškega potoka. Tudi pri nas so se začeli delavci zanimati za našo prekorsno in prepotrebno organizacijo Samostojne strokovne delavske Unije. Naše geslo naj bo,

združimo se složno vsi delavci naše občine v eno močno strokovno organizacijo. Le potom združitve bomo dosegli pravice, katerih bi že pred leti mogli biti deležni. Več delavcev.

Trbovlje. Razmere, ki vladajo pri nas, so neznosne. Šikaniranje je na dnevnem redu. Da bi se pa vodstvo podjetja kaj pobrigalo za te nevdružne razmere, mu pa še na misel ne pride. Da tako ne pojde več dalje, je samo ob sebi razumljivo. Rudarji smo reveži, edino za garati nas imajo, a naše življenje se jim zdi presijajno. Tako menda pravijo gospodje. Zaslužek velik, draginja majhna. Za danes naj zadostujejo te besede, prihodnjič spregovorimo o celi stvari bolj natančno. Taki in enaki izgovori ne držijo več med delavstvom, ampak se le kaže dobrina vseh teh institucij

Odgovori dopisnikom in članom.

Dopisniku iz Konjic sporočamo, da pride v kratkem nekdo iz Ljubljane, ki bo potem na mestu tudi interveniral o zahtevah viničarjev.

Tovarišu J. R. sporočamo, da nam je sekretariat iz Zagreba sporočil, da je sprejet nazaj k železnici.

Vsem tistim, ki so prosili za podporo od Pokrajinskega pokojninskega sklada, javljamo, da je naš zastopnik Fr. Zupanc istotam interveniral za nje. Da pa se je skoro v vseh slučajih ugotovilo, da jim ne pritiče. To pa zato, ker je večina izmed njih dobro situirana (bogata, ima posestva) in njihovi dohodki niso tako majhni, da bi bili upravičeni do istih. Pri nekaterih se pa sploh ni dalo ugotoviti, ker niso dospeli za nje še nobeni podatki. Vsi tisti naj pa napravijo prošnje in potem se bo šele moglo sklepati, če jo dobe.

Odpusti od dela. Vsako podjetje, ki odpusti naenkrat nad pet delavcev, ima prijaviti odpust v zmislu § 102. zakona o zaščiti delavcev najbližji krajevni borzi dela. Na to določbo smo opozorili vse krajevne organizacije s pozivom, da naj naznanijo vsako kršitev s strani podjetij brezpogojno pristojni inspekciji dela, ki mora kaznovati podjetje v zmislu § 123., točka 7. Pravočasno prijavljenje odpustov večjega števila delavstva bo olajšalo delo prizadetim organizacijam in pa tudi uradom, da bodo preskrbeli odpuščenim primerno delo.

žico in brezbrizno sem hotel iti naprej. Tedaj pa mi je zastal korak, oči so se mi odprle na široko, vesel smehljal mi je šinil po obrazu. Ob železni ograji je stala ona, kot bi čakala name. Skoro da sem se zaletel vanjo...

«Oprostite, gospodična, moji nerodnosti! Nisem vas videl prej. Sicer vas pa sedaj, v četrtem letu vašega bivanja v Ljubljani, ne vidim skoro nikoli več! Kvečjemu še v sanjah!»

«V sanjah — kako to mislite?»

«Zadnjič, pred par dnevi, sem zopet sanjal o vas!» — In ko sem ji nato pripovedoval svoje sanje, se je ona nekako pomilovalno smejala, nazadnje pa rekla: «Ali to so bile samo sanje!»

«Samo sanje, na žalost — samo sanje!»

* * *

Cele tri tedne je deževalo. Nebo se kar ni hotelo zjasniti. Skoro ves april je bil mrzel in neprijazen. Prvi majnik letošnjega leta pa je bil lepši dan, kot si ga sploh more kdo misliti... Delavski praznik je praznovala tudi narava sama! Navsezgodaj je pokukalo zlato solnce izza gora in prižgalo lučke v milijonih

drobnih kapljic... Trombe so zadonele po ulicah, množice so hitele za njih glasovi, množice ubogih, utrujenih in izmučenih, lačnih in raztrganih — pa vendar veselečih se svojega praznika...

Zgodaj zjutraj sem stopil na vrt, z drobnim, belim peskom posut, z raznobarnimi vrtnicami zasejan, z zlatimi grmički okrašen... Tam pod cvetočim drevesom je stala ona s svojo prijateljico. Že sem hotel iti mimo — pa sem se okrenil in zavil proti njej. Ko me je opazila, je pustila prijateljico in se mi približala. Stisnil sem ponudeno mi roko in zaklical: «Čestitam vam, gospodična, k pomladnemu prazniku in vam želim vse najboljše!»

«Hvala, tudi jaz vam želim obilo sreče!»

«Danes zjutraj sem mislil na vas! Pa se mi niti sanjalo ni, da vas bom videl tako kmalu!»

«Vi imate pa res srečo! Včasih sanjate, da me vidite, včasih pa me vidite, ko niti ne sanjate!» Pri teh besedah me je ošinila s prednim pogledom in jaz nisem vedel, kaj naj bi ji odgovoril. Poslovil sem se in hitel po bližnjici proti Rožniku. Bil sem sam in tajin-

stveno je odmeval korak v dremotnem gozdu.

Okoli male cerkvice je bilo zbranih vse polno ljudi. Duhovni gospod je bral sveto mašo, ljudje pa so ga spremljali s pobožnimi mislimi. Zabrnel je srebrnočisti glas našega opernega tenorja in naša srca so vztrepetala. Svečan trenutek! Pobožne molitve vernikov so se dvignile k nebu, vernikov, stanovitno prenašajočih pezo nesrečne poveljne dobe in upajočih na boljše čase v naši lepi, svobodni domovini.

Tudi jaz sem molil, naslanjajoč se na močno bukovo drevo pod cerkvijo, molil za njo in prosil Boga za njeno srečo...

* * *

Končam. Tu namreč nehajo njegovi zapiski, zapiski srečnega človeka. Kaj bo prišlo na še nepopisane liste v njegovi knjigi, ne vem, želim mu pa, da bi bil srečen še za naprej tako, kot je bil zadnja štiri leta. Iz obširne njegove knjige sem izbral le nekatera mesta, samo ona, ki so se mi zdela najlepša in ki dokazujejo, da se še najdejo srečni ljudje na svetu in ki potrjujejo moje neomajno nazoriranje o človeški sreči: **da je namreč srečen tisti, ki misli, da je srečen!** (Konec.)

Socialni vestnik.

Statistika delavskega zavarovanja. Ministrstvo socialne politike je zbralo podatke o skupnem številu podjetij in obrtov, ki so po zakonu prijavi svoje delavce v zavarovanje. V celem področju naše kraljevine spada pod zavarovalno obveznost 15.429 podjetij in obrtov z več kot 5 delavci in 65.740, ki imajo zaposlenih do pet delavcev, skupno torej 81.169 podjetij in obrtov. V letu 1922. je bilo zavarovanih 383.198 delavcev. Letošnje število zavarovanih delavcev se radi pomanjkljivih poročil iz nekaterih pokrajin ni moglo še točno ugotoviti, vendar je sigurno, da znaša najmanj pol milijona oseb.

Stanovanjski zakon. Ministrstvo socialne politike je izdalo službeno izdaje Stanovanjskega zakona od dne 30. novembra 1921. s pravilnikom za izvršitev istega zakona od 29. novembra 1922. in dopolnitvami od 25. marca 1923.

Razno.

Žetveni dopusti vojakov. Vojni minister je izdal naredbo, da se morajo pustiti stari vojaki — lanski ali prejšnji rekruti — na začasen dopust zaradi pomoči pri žetvi in mlat-

vi. Rekruti pred končano rekrutno vežbo ne morejo na dopust. Prizadeti starši naj napravijo prošnje na komandanta čete, kjer služi sin, katerega žele dobiti na dopust. Prošnja je kolka prosta.

Tobačni izdelki se ne smejo prodajati mladini. Trifikantom je pod kaznijo prepovedano, oddajati tobačne izdelke vsake vrste otrokom in mladini — osebam, ki niso še prekoračile 17. leto. Na to prepoved se opozarjajo v interesu pobijanja niktinizma med mladino trafikanti in občinstvo. Kadilci naj torej ne pošiljajo otrok in mladine po tobak, ker morajo trafikanti ne glede na to odkloniti izdajo tobaka takim osebam.

Otvorjanje trgovin ob nedeljah. Ministrstvo za socialno politiko je vprašalo vse trgovske zbornice za mnenje glede otvarjanja trgovin ob nedeljah dopoldne v mestih izpod 10.000 stanovalcev. Ministrstvo za socialno politiko bo izdalo te dni v sporazumu z ministrstvom za trgovino in industrijo seznam vseh mest, v katerih bo dovoljeno odpirati trgovine tudi ob nedeljah, in sicer največ za dve uri.

Razgled po svetu.

Naši odnošaji z Bolgarijo. Naša vlada še vedno ni priznala vlade g. Cankova v Sofiji.

Koliko časa bodo trajali ti odnošaji, je odvisno pred vsem od Bolgarske same. V zmislu nižkega sporazuma, se mora sestati koncem tega ali začetkom prihodnjega meseca pravno-ekonomska komisija, ki ima rešiti še razna sporna vprašanja med obema državama, predvsem vprašanje sekvestra in rekvizicij, ki so jih izvršili Bolgari med vojno v Srbiji v znesku 100 milijonov dinarjev.

Potres v Perziji. Po zadnjih poročilih je potres v okolici mesta Turbati-Haidari, Perzija, uničil 4000 človeških življenj. Veliko število vasi je popolnoma porušeni in mesto do tal razdejano.

Organizacijski vestnik.

Vse dopisnike, ki so nam poslali dopise, pa jih nismo objavili, prosimo, da nam oprostite, ker smo dopise sprejeli, ko je bil list že tiskan. Objavimo jih gotovo v drugi številki.

Cenjene čitatelje opozarjamo že sedaj na to, da v kratkem začneta izhajati v našem listu dva zanimiva romana, in sicer najprej »Kazen«, roman iz malomestnega življenja, in nato napet roman »Zločin«, v katerem se bodo vrstile slike iz kmetijskega življenja.

Razširjajte list »Unija«! Ste že pridobili kakega novega naročnika za »Unijo«?

Naročajte „UNIJO“!

Čevljarstvo

IVAN SMREKAR
Maribor

Slomškov trg št. 11 na dvorišču
špecialist za delavske čevlje.

Čevlji iz kravje kože . Din 170.—
Bokskalf črni Ia . . . . . 275.—
„ „ „ „ „ „ „ 250.—
Ševro Ia . . . . . 300.—

Popravila točno. Najnižje cene.
Stojnica na Glavnem trgu vsako soboto.

Ali ste že obnovili naročnino za „Unija“!

Delavci!

kupujte čevlje samo z znamko »Peko«
domačih tovarov

Peter Kozina & Ko., Tržič

ki so najboljši in najcenejši. Glavna zaloga na drobno in debelo, Ljubljana, Breg št. 20 in Aleksandrova cesta št. 1.

Manufakturna trgovina

FRANJO MAJER

Maribor, Glavni trg 9

Zaloga raznovrstnega češkega sukna, ševjota in kamgarna za moške in ženske obleke, platna, perila, nogavic, sešitih odev, pirotskih preprog itd.

Otroški vozički,

zložljive lesene stolice za otroke, ki služijo obenem kot mizica, razni igračni vozički z in brez košare, šivalni stroji in dvokolesa so najcenejši: »Tribuna«, tovarna dvokoles in otroških vozičkov, LJUBLJANA, Karlovska cesta št. 4.

OSET ANDR., Maribor

trgovina z deželnimi pridelki
Aleksandrova cesta 57. Telefon 88.

Zaloga sena, slame, ovs, koruze, zdroba, krompirja, opeke, galice, sadja, lesne volne, drv, premoga, cementa itd.

SLAVENSKA BANKA, d. d., ZAGREB

Podružnica: Ljubljana, Sv. Petra cesta 24.

Del. glavica Din 50,000000.— in rezerve preko Din 12,500.000.—.

Podružnice:

Beograd, Bjelovar, Brod n. S., Celje, Dubrovnik, Gornja Radgona, Kranj, Maribor, Murska Sobota, Osijek, Sarajevo, Sombor, Sušak, Šibenik, Šabac, Škofja Loka, Velikovec, Vršac.

Ekspozituri:

Rogaška Slatina (sezonska), Jesenice.

Agenciji:

Buenos Aires, Rosario de Santa Fe.

Afilijacije:

Slovenska banka, Ljubljana; Jugoslavenska industrijska banka, d. d., Split; Balkan Bank r. t., Budapest, Vaczi utca 35; Bankhaus Milan Robert Alexander, Wien I., Augustinerstrasse 8.

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje.